

Ірина Сушик

*кандидат історичних наук,
доцент кафедри соціогуманітарних технологій
(Луцький національний технічний університет)*

Олександр Хвесик

*здобувач вищої освіти
(Луцький національний технічний університет)*

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ:

ДУМКИ Д. ГОУЛМАНА

Емоційний інтелект відносять до найзатребуваніших роботодавцями навичок сучасності. Особливий інтерес до питання емоційного інтелекту з'явився в кінці ХХ ст. після виходу в світ книги Деніеля Гоулман «Емоційний інтелект. Чому він може означати більше, ніж IQ» (Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ). Науковець пропонує концепцію множинного інтелекту, відводить неабияку роль емоційній сфері життя людини, наводить приклади застосування емоційного інтелекту в різних сферах життя – бізнесі, політиці, міжособистісних взаєминах, сімейному житті, професійній діяльності.

«Емоційний інтелект» та «емоційна компетентність», розвинуті американськими вченими Джоном Маєром та Пітером Саловеем в кінці 90-х років ХХ ст. сьогодні активно вивчаються в Україні. Якщо раніше оцінка рівня IQ була ключовим показником того, чи стане людина успішною в житті, сучасні опитування довели, що успіх в житті залежить не стільки від логічного інтелекту (IQ), скільки від здібностей управляти своїми емоціями (EQ) [2].

Думки Д. Гоулмана щодо формування та розвитку емоційного інтелекту особистості важливі для майбутніх працівників соціальної сфери, професійна діяльність яких передбачає постійну роботу з людьми. Такого роду знання допоможуть бачити й аналізувати взаємозв'язок емоцій і успіху, навчатися мистецтву соціальної взаємодії, вибудовувати стосунки і розв'язувати конфліктні ситуації, застосовувати емоційну компетенцію в роботі з різними категоріями клієнтів, враховуючи специфіку їх психотипу, національні та гендерні особливості.

Привабливість підходу Д. Гоулмана в тому, що управління емоціями – це навичка, яку можна напрацьовувати і розвивати. Якщо IQ з віком може знижуватися, більшість елементів у складі EQ лише вигострюються. Відповідно, людина, яка займається розвитком власного емоційного інтелекту, досягає високих результатів [3, с.115].

Новий компетентнісний підхід, за яким працюють більшість європейських університетів, вимагає підготовки особистості працівника, складовою якої є емоційна компетентність. Дослідниця І. Ясточкіна під компетентністю фахівця розуміє цілий комплекс знань, навичок та умінь, самовдосконалення, поглиблене розуміння себе, творчий підхід до проблем, які виникають, а також вміння застосовувати отримані теоретичні знання в практичному житті. Професійна компетентність фахівця соціальної сфери – важлива складова професіоналізму, яка включає знання і ерудицію, проявляється в успішному вирішенні професійних завдань і дає змогу кваліфіковано вирішувати проблеми своєї професійної діяльності. Соціальна та емоційна компетентність орієнтовані на здійснення процесу пізнання з метою самоактуалізації особистості [4, с. 192].

Розвинений емоційний інтелект впливає на успіх людини в суспільстві, роботі та родині. Автор відводить емоційному інтелекту значне місце у визначенні успішності людини. Згідно з концепцією вченого, емоційний інтелект – це здатність людини розуміти/тлумачити власні емоції і емоції оточуючих для того, щоб використовувати отриману інформацію для реалізації власних цілей.

Д. Гоулман виділив чотири сфери компетентностей, до яких входять: самосвідомість, яка охоплює характеристики адекватної самооцінки, емоційної самосвідомості та впевненості у собі; самоконтроль, що включає контроль над емоціями, відкритість, адаптивність, жагу до перемоги, ініціативність та оптимізм; соціальну чутливість та форми її прояву (співпереживання, ділову обізнаність, запобігливість); керування взаєминами з оточуючими людьми, що виявляється у прагненні надати їм допомогу у самовдосконаленні, сприяти змінам, ефективно вирішувати конфліктні ситуації, стимулювати командну роботу і співпрацю, надихати та здійснювати вплив на оточення [1].

Вчений, спираючись на дослідження психологів Гарвардського та Каліфорнійського університетів, приходять до висновку про те, що «чистий тип людини з високим IQ (тобто без урахування емоційного інтелекту) – це така собі карикатура інтелектуала, який чудово орієнтується в царині наукової думки, але абсолютно не пристосований до звичайного життя» [1, с. 95, 97]. Саме емоційний інтелект наділяє нас тими якостями, які роблять нас справжніми людьми.

Програми «соціального й емоційного навчання» (SEL) поступово впроваджують у навчальні програми по всьому світу. Ініціативу SEL з кінця 90-х років XX ст. підхопили по всьому світу. Навчальні заклади в Сінгапурі, окремі школи в Малайзії, Гонконзі, Японії та Кореї. В Європі лідером щодо впровадження SEL є Велика Британія, понад десяток інших країн працюють за системою емоційного інтелекту (EI). У 1995 р. Д. Гоулман, на основі

проведених досліджень, оприлюднив результати того, що SEL є потужним інструментом покращення навчальної успішності і запобігання насильству. Починаючи з 2002 р. ЮНЕСКО оголосила про всесвітню ініціативу популяризації SEL [1, с. 10-11].

Підсумовуючи наголосимо, що навичка управління емоціями формується і вдосконалюється упродовж життя. Фахівець, який займається розвитком власного емоційного інтелекту, досягне значно більших професійних та особистісних успіхів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект пер. з англ. С.-Л.Гумецької. Харків: Віват, 2019. 512 с.
2. Mayer J. D., Salovey P., Caruso D. Emotional intelligence meet traditional standard for an intelligence. *Intelligence*. 1999. P. 267 – 298.
3. Сушик І. В., Сушик О. Г. Емоційна грамотність та емоційна компетентність особистості фахівця соціальної сфери. *Розвивальний потенціал сучасної соціальної роботи: методологія та технології* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (13 – 14 березня 2020 року, Київ) / за ред. Ю.М. Швалба. Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. С. 115-118.
4. Ясточкіна І. А. Професійна, соціальна та емоційна компетентності фахівця соціальної сфери: сутність та порівняльний аналіз. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. 2016. Вип. 22. С. 192–198.